

speeld en dat viel mee. Op die manier kreeg ik al snel een etiket opgeplakt. Ook al speelde ik in alle soorten stukken, toch heb ik altijd de naam van 'komediespeler' gehad. In zekere zin is dat logisch: naar de blijspelen kwam het meeste volk kijken. Daar bouwde je je populariteit op. Tot de komst van de televisie was die populariteit natuurlijk zeer lokaal. In mijn beginperiode verdiende je als komediespeler een paar honderd frank meer, omdat de komedies meer publiek trokken, maar in feite is er niet zo veel verschil tussen beide genres.

Etcetera: Is het moeilijk om een goede komediespeler te zijn?

Nand Buyl: Het ligt vooral aan je ingesteldheid. Je moet zin hebben voor humor. Er komen natuurlijk ook een aantal speeltrucs bij kijken. Die heb ik vooral geleerd door te kijken naar de oudere generatie, op de scène en op het witte doek. Zo observeerde ik Charles Janssens nauwgezet in de filmzaal. En op het ultieme moment was er de hand van de regisseur. Het belang van een Gust Maes kan moeilijk overschat worden. Hij had een enorm gevoel voor timing. Tijdens de voorstelling stond hij in de coulissen vingerknippend het tempo aan te geven. Zelfs in de zaal hoorden ze dat. Timing is één van de delicateste dingen op een scène. Timing betekent pauze nemen. Maar hoe lang kan je ze volhouden? Waar is de grens? Hoe kan je net te ver gaan? Wanneer moet je snel reageren?

Etcetera: Vroeger ging je dikwijls naar Londen en Parijs. Ging je kijken om te leren?

Nand Buyl: Ja. Als Vlaming voelde ik me meer aangetrokken tot het Angelsaksische, maar ik keek toch erg op naar de Franse komedies. Gust Maes zei: 'Daar moet je naar kijken, zodat je van die Vlaamse zware schoenen afraakt.'

Etcetera: Anton Peters gebruikte als komediespeler een heel ander register.

Nand Buyl: Anton was een getalenteerd boulevardacteur. Volgens de *vis comica* van het boulevardtheater richt de acteur zich ten volle naar het publiek. Maar er bestaan verschillende *vis comica*'s.

Etcetera: De zuinigheid van middelen waarmee je een enorme complexiteit weergeeft is opvallend.

Nand Buyl: Ook de zin voor dosering heb ik van Gust Maes geleerd. Terwijl we speelden, keek hij aandachtig toe. Nadien gaf hij zijn oordeel, zonder veel uitleg maar altijd juist: 'Dit was goed, maar laat dat maar vallen want dat is oude rommel.' Of: 'Dat is heel goed, maar doe het geen twee keer. Eén keer is genoeg.' Nu is dat natuurlijk allemaal anders. De *vis comica* is niet meer wat het toen was.

Etcetera: Komiek werkt niet meer?

Nand Buyl: Ik denk dat komiek nog wel werkt, maar niet meer zoals vroeger in de revues en de blijspelen. Dat kan ook niet meer: er worden haast geen komedies meer geschreven. En je kan toch niet altijd dezelfde stukken spelen.

Etcetera: Mâg komiek niet meer?

Nand Buyl: Er is een ziekelijke periode geweest waarin men het publiek niet meer mocht laten lachen. Dat gold - in elk geval voor de subsidiënt - als onbeschaafd. Maar nu voel je langs alle kanten dat komiek terugkomt. De mensen willen nog altijd ontspanning.

Etcetera: Deed het pijn dat je geen komiek meer mocht spelen?

Nand Buyl: Ja, zeker toen ik nog in de directeursstoel van de kvs zat. Toen vroeg ik me af: wat mogen we dan nog geven? Alleen theater waar de mensen niet naartoe komen? In een zaal met zeshonderd zetels alleen nog stukken spelen waar vijftig of zestig mensen naartoe komen, dat is toch niet sociaal of artistiek verantwoord!

Etcetera: Is de werking of de functie van theater veranderd? Zijn dergelijke zalen nu te groot?

Nand Buyl: Ik geloof wel dat ze te groot zijn voor het theater dat er vandaag de dag gepresenteerd wordt. Ik maak al jaren dezelfde leugen mee: theaterdirecteurs die zeggen dat ze alle dagen volle zalen hebben, maar als je vraagt hoeveel plaatsen ze hebben, dan zijn dat er tachtig of honderd. En over grote theaters wordt altijd gezegd dat er niet veel volk zit: 'maar een halve zaal'. Dat zijn dan wel driehonderd mensen. Reisvoorstellingen die slechts twee keer per stad worden gespeeld, trekken wel volle grote zalen. Het aanbod is natuurlijk enorm uitgebreid en gediversifieerd. Ik weet ook niet waar het naartoe moet. In geen geval terug naar zoals het vroeger was, maar een andere visie op het publiek dringt zich toch wel op.

Sérieux

Etcetera: Je moet je toch afgevraagd hebben: wat is er aan de hand met het theater? Waarover stelde je je de meeste vragen?

Nand Buyl: De nieuwe strekkingen, de nieuwe opvattingen over regie vooral. Die hele explosie met decorateurs, kostuumontwerpers, dramaturgen. Je zegt: waarom niet? Maar ondertussen spreekt iedereen wel van 'een malaise'.

Etcetera: Is het theater te zeer au sérieux genomen?

Nand Buyl: Ja. Wanneer je de nadruk al te

zeer op de ernst gaat leggen, durft niemand het publiek nog een beetje tegemoetkomen.

Etcetera: De Gruyter gebruikte het woord 'culturele ontspanning'. Mag dat niet meer?

Nand Buyl: Er is een periode van pseudo-intellectueel gedoe geweest, maar ik denk dat dat nu zo goed als voorbij is. Ook de romantiek begint weer een beetje de kop op te steken. Romantiek is een triestig blijspel. Een blijspel is dikwijls een vrolijk drama.

Etcetera: Chris Lomme noemt jou een tragikomiek.

Nand Buyl: Dat zijn we toch allemaal? Als iemand met zijn gezicht tegen een paal loopt, is onze eerste reactie: in de lach schieten! Buster Keaton en Charlie Chaplin waren de tragikomische figuren. Dat was om je een breuk mee te lachen, maar wat er achter stak was intriest.

Etcetera: Kan je het tragikomische beter exploiteren als je niet erg groot van gestalte bent?

Nand Buyl: Misschien wel, ja. De fysiek van iemand werkt erg door in zijn personage. Ik zie mezelf geen Hamlet of Othello spelen.

Etcetera: Nu kan dat allemaal.

Nand Buyl: Ja, natuurlijk, Shakespeare heeft nergens voorgeschreven hoe groot de personages zijn, maar het heeft met een zekere dynamiek te maken. Ik zie me nu ook geen echt komische rol meer spelen. Dat vraagt snelheid en souplesse, maar ook spontaneïteit en een zekere innerlijke dynamiek. Als je het komische gebruikt terwijl je het niet meer voelt, wordt het belachelijk. Niet dat er geen komische dingen meer zijn op latere leeftijd, maar het komische krijgt een andere vorm. Het gaat meer naar het tragikomische. Ik heb er ook geen behoefte meer aan om te handelen vanuit de reflex 'het publiek lacht, ik zal er nog een schep bijdoen'.

Etcetera: Een acteur die zestig wordt, moet ophouden, terwijl er dan juist andere facetten naar voor komen. Dries Wieme bijvoorbeeld werd beter naarmate hij ouder werd.

Nand Buyl: Het is niet zo dat een acteur moét ophouden, je hebt alleen onvoldoende werk op een bepaalde leeftijd. Er zijn weinig rollen voor vijftig-plussers. In soaps is het oudste personage dikwijls maar veertig jaar. Je hebt natuurlijk de klassiekers, zoals *Oedipus* en *King Lear*, en stukken van Beckett of Pinter die je door mensen van eender welke leeftijd kan laten spelen, maar als die elk jaar één keer ergens gespeeld worden, is dat al meer dan genoeg. Ook de nieuwe stukken hebben geen oude personages.